

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000606

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 23-01-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого від 07.02.2024 № 63



II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Расько Юлія Олександрівна

2. Yuliia O. Rasko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2783-4078

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 22-01-2024

Спеціальність за освітою: правознавство

Місце роботи здобувача: Товариство з обмеженою відповідальністю "Юридична компанія "Квінтенд""

Код за ЄДРПОУ: 43812349

Місцезнаходження: вул. Котляревського, 22б, Полтава, Полтавський р-н., 36000, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 2023-20
ID3416

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава
Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава
Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.27.01

Тема дисертації:

1. Обмеження свободи договору у цивільному праві України.
2. Restriction of freedom of contract in the civil law of Ukraine.

Реферат:

1. Дисертаційна робота присвячена комплексному дослідженню обмеження свободи договору у цивільному праві України. У роботі проведено аналіз сутності принципу свободи договору у цивільному праві та його трансформацію у процесі історичного розвитку, з'ясовано правову природу, ознаки обмежень свободи договору у цивільному праві України, виявлено види обмежень свободи договору, визначено підстави обмеження свободи договору при виборі виду та форми правочину, виявлено обмеження договірної свободи при визначенні сторонами змісту договору, встановлено обмеження свободи договору під час виконання договорів; здійснено порівняльний аналіз законодавчого обмеження свободи договору з метою захисту прав споживачів в Україні та ЄС, виявлено обмеження свободи договору у типових договорах в Україні та ЄС. Зазначено, що на початку XIX століття свобода договору стала законодавчо визначеним універсальним

принципом підтримки вільної конкуренції та основою приватно-правових відносин, а з кінця вказаного століття вона обмежується з метою захисту публічного порядку та доброї моралі, а в подальшому – задля захисту окремих категорій контрагентів, у тому числі споживачів. На разі, сучасне цивільне право базується на підході обґрунтованого та законного обмеження свободи договору з метою захисту державних та суспільних інтересів, гарантування балансу приватних та публічних інтересів, що повинно створити належні умови для сталого економічного та суспільного розвитку в умовах повоєнної відбудови України. Обґрунтовано, що обмеження свободи договору законодавчо визначені нормами ЦК України та інших цивільно-правових актів, а також звичаями ділового обороту, обмеженнями є і засади справедливості і розумності, окремо виділено також необхідність врахування вимог законодавства про захист прав споживача. Обмеження свободи договору має узгоджуватися із принципом правової визначеності, тому на практиці можливе обмеження тільки при умові гарантування передбачуваності правової норми, що застосовується і встановлює відповідне обмеження. Вказано, що європейські стандарти по обмеженню свободи договору відображені у DCFR, де у повній мірі відтворено підхід гарантування максимальної свободи договору, але при цьому міститься обґрунтування для застосування ряду обмежень з метою забезпечення прав людини, балансу суспільних та приватних інтересів, захисту прав та інтересів слабшої сторони договору (у тому числі споживачів), запобігання певним формам дискримінації чи зловживанням домінуючим становищем, створення основи для економічного розвитку. Вказане актуально і для України, яка утверджуючи напрям євроінтеграції, вносить зміни у різні галузі законодавства і в умовах рекодифікації ЦК України важливим є врахування позитивного досвіду Європейських правових інститутів. Обмеження свободи договору повинно відповідати базовим вимогам верховенства права, чітко корелювати з принципом пропорційності, будь-які обмеження прав людини повинні бути обґрунтованими, а обмеження мінімально вразливими для інтересів людини. Доведено, що обмеження свободи договору можна поділити на: загальні обмеження (загальні засади цивільного законодавства, у тому числі принципи розумності та справедливості; положення актів цивільного законодавства, які є обов'язковими для певного виду відносин за прямою вказівкою закону чи в силу їх правової природи; звичаї ділового обороту) та спеціальні обмеження (вимоги законодавства у сфері захисту прав споживачів для всіх договорів, в яких стороною є фізична особа; законодавчі вимоги, які визначають особливі обмеження договірної свободи для окремих правочинів). Залежно від суб'єкта обмеження свободи договору, запропоновано поділяти обмеження на вертикальні (встановлені державою) та горизонтальні (визначені сторонами договору щодо подальших дій по його виконанню та припиненню). Особливості обмеження свободи договору обумовлені диспозитивно-імперативним характером їх правового регулювання, а також необхідністю забезпечення для сторін можливості обирати найкращий з огляду на їх власні цілі та інтереси вид правочину, визначати його істотні умови. У той же час, є ряд правочинів, що в силу своєї правової природи обмежують суттєво свободу договору, зокрема йде мова про публічні договори, договори приєднання, типові та попередні договори, а також договори з особами, які перемогли на прилюдних торгах. При укладенні публічних договорів та договорів приєднання свобода договору суттєво обмежена, як щодо можливості відмови від укладання публічного договору з боку підприємця, так і щодо сторін, які приєднуються до договору приєднання чи публічного договору, що позбавлені можливості визначати умови договору. Особливістю підстав обмеження свободи договору на етапі укладання публічних договорів та договорів приєднання є те, що свобода дій щодо укладання є тільки в одній із сторін.

2. The dissertation is devoted to a comprehensive study of the limitation of freedom of contract in the civil law of Ukraine. The work analyzed the essence of the principle of freedom of contract in civil law and its transformation in the process of historical development, clarified the legal nature, signs of restrictions on freedom of contract in the civil law of Ukraine, identified types of restrictions on freedom of contract, determined the grounds for limiting freedom of contract when choosing the type and form deed, restriction of contractual freedom is detected when the content of the contract is determined by the parties, restriction of contractual freedom during the performance of contracts is established; a comparative analysis of the legislative limitation of freedom of contract was carried out in order to protect the rights of consumers in Ukraine and the EU, limitations of freedom of

contract in standard contracts in Ukraine and the EU were identified. It is noted that at the beginning of the 19th century, freedom of contract became a legally defined universal principle of supporting free competition and the basis of private legal relations, and from the end of the specified century it was limited to the purpose of protecting public order and good morals, and later - to protect certain categories of counterparties. including consumers. Currently, modern civil law is based on the approach of justified and legal restriction of freedom of contract with the aim of protecting state and public interests, guaranteeing the balance of private and public interests, which should create proper conditions for sustainable economic and social development in the conditions of post-war reconstruction of Ukraine. It is substantiated that the limitations of freedom of contract are legally defined by the norms of the Civil Code of Ukraine and other civil legal acts, as well as the customs of business turnover, the limitations are also the principles of justice and reasonableness, the need to take into account the requirements of consumer rights protection legislation is also highlighted separately. The restriction of freedom of contract must be consistent with the principle of legal certainty, therefore, in practice, a restriction is possible only under the condition of guaranteeing the predictability of the legal norm that applies and establishes the corresponding restriction. It is indicated that the European standards for limiting freedom of contract are reflected in the DCFR, which fully reproduces the approach of guaranteeing maximum freedom of contract, but at the same time contains justification for the application of a number of restrictions in order to ensure fairness, balance public and private interests, protect the rights and interests of the weaker party contract (including consumers), prevention of certain forms of discrimination or abuse of a dominant position, creation of a basis for economic development. This is also relevant for Ukraine, which, affirming the direction of European integration, makes changes in various areas of legislation, and in the context of the recodification of the Civil Code of Ukraine, it is important to take into account European recommendations. It is proved that restrictions on freedom of contract can be divided into: general restrictions (general principles of civil legislation, including the principles of reasonableness and justice; provisions of acts of civil legislation, which are mandatory for a certain type of relationship according to the direct instructions of the law or due to their legal nature ; customs of business turnover) and special restrictions (requirements of legislation in the field of consumer rights protection for all contracts in which a natural person is a party; legislative requirements that determine special restrictions of contractual freedom for certain transactions). Depending on the subject of the restriction of the freedom of the contract, it is proposed to divide the restrictions into vertical (established by the state) and horizontal (determined by the parties to the contract regarding further actions for its implementation and termination). The peculiarities of the limitation of freedom of contract are determined by the dispositive and imperative character of their legal regulation, as well as the need to provide the parties with the opportunity to choose the best type of transaction in view of their own goals and interests, to determine its essential conditions. At the same time, there are a number of transactions that, due to their legal nature, significantly limit the freedom of contract, in particular, we are talking about public contracts, accession contracts, standard and preliminary contracts, as well as contracts with persons who won public auctions.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Расько Ю.О. Окремі підстави обмеження свободи договору при виборі виду правочину (Separate reasons for limiting the freedom of contract when choosing the type of transaction). ScienceRise: Juridical

Science//Б. 2022. №3 (21). С. 22-25.

- 2. Расько Ю.О. Види обмежень свободи договору за законодавством України та європейських держав. Нове українське право//Б. 2022. № 2. С.251-256.
- 3. Расько Ю.О. Трансформація принципу свободи договору у процесі історичного розвитку. Науковий вісник УжНУ. Серія: Право//Б. 2022. № 69. С. 132-137.
- 4. Расько Ю.О. Окремі питання обмеження свободи договору в споживчих договорах: український та європейський досвід. Європейські перспективи//Б. 2023. №2. С. 119-126.
- 5. Расько Ю.О. Окремі підходи до розуміння обмежень в цивільному праві / Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Ч. Н. Азімова та 20-річчю з дня створення кафедри цивільного права № 2 (29 листопада. 2019 р. м. Харків), Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. м. Харків 2019. С. 267-271.
- 6. Rasko Yuliia. Approaches to understanding of limitations in civil law / Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Сучасне суспільство і наука: актуальні дослідження молодих науковців» (конференція проводилася іноземними мовами) (29 травня 2020 р. м.Харків), Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. м. Харків 2020. С.93-97.
- 7. Расько Ю.О. Шлюбний контракт та обмеження свободи договору / Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Чингізхана Нуфатовича Азімова «Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав» (Харків, 16 грудня 2020 р.). Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2020. С. 210-212.
- 8. Расько Ю.О. Правова природа обмежень свободи договору / Матеріали XIV-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Закарпатські правові читання. Трансформація національних правових систем країн Центральної та Східної Європи в умовах сучасних викликів». 28-29 квітня, м. Ужгород 2022. С. 286-287.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: № 0111U000963

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Явор Ольга Анатоліївна

2. Olha A. Yavor

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5461-6498

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Твердохліб Елла Валентинівна

2. Ella V. Tverdokhlib

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7581-0524

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571096

Місцезнаходження: пр-т Л. Ландау, 27, Харків, Харківський р-н., 61080, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Менджул Марія Василівна

2. Mariia V. Mendzhul

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3893-4402

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Попов Віктор Андрійович

2. Viktor A. Popov

Кваліфікація: к. ю. н.

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6636-2096

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тупицька Євгенія Олександрівна

2. Yevheniia O. Tupytska

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7484-9723

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Пучковська Ірина Йосипівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Пучковська Ірина Йосипівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Лейба Людмила Василівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**



Юрченко Тетяна Анатоліївна